

Realisatie advies 'Recht op groen'

Briefadvies

Aan:

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De heer dr. C.P. Veerman
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Datum: mei 2006

Geachte heer Veerman,

In juni 2005 heeft de Raad voor het Landelijk Gebied het advies 'Recht op groen' uitgebracht. Daarbij heeft de raad aangegeven in de tweede helft van dat jaar met de diverse belanghebbenden de mogelijkheden tot het implementeren van het advies te bespreken. De resultaten van deze consultatie zijn gepresenteerd door prof. dr. M.J.W. van Twist op de bestuurdersconferentie 'Steden en Rijk: groene partners' van 1 februari jl. Dit briefadvies geeft verdere aanbevelingen voor de realisatie van het advies 'Recht op groen'.

Zoals gesteld in het advies 'Recht op groen' vindt de raad dat de betekenis van groene kwaliteit (het maatschappelijk rendement) nog onvoldoende wordt erkend. De groene kwaliteit van de openbare ruimte is wezenlijk voor de leefbaarheid, de gezondheid, de economie en de biodiversiteit.

- Groen leidt tot sociaal contact, het geeft een recreatiemogelijkheid als 'tussendoortje' en bijvoorbeeld speelmogelijkheden voor kinderen.
- Groene kwaliteit is wezenlijk voor onze gezondheid omdat groen ontspanning biedt, stress verlaagt en de sociale ontwikkeling bij kinderen stimuleert. Groen vermindert ook de geluidsoverlast, en schadelijke concentraties fijn stof. De ministeries van VROM én VWS zouden aan deze gezondheidsbaten meer aandacht moeten geven.
- De groene kwaliteit van de openbare ruimte verbetert het economische vestigingsklimaat en draagt bij aan hogere omzet van het toeristisch bedrijfsleven en aan hogere waarden van woningen.
- Ten vierde draagt de groene kwaliteit bij aan de biodiversiteit, hoewel voor de zeldzame soorten toch meer *om* dan *in* de stad gekeken moet worden.

Kortom, de winst van groen is dat het vele functies tegelijkertijd vervult. Investeren in groene kwaliteit leidt tot een hoog maatschappelijk rendement. Groen is goud waard.

Maar de verdichting van het stedelijk gebied ten koste van groen zet door. In de huidige periode van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) wordt het resterend bouwoppervlak vrijwel geheel bestemd voor woningbouw, en is er nauwelijks ruimte voor groen. Voor groen binnen de stad is naar schatting 2888 ha nodig. In de prestatieafspraken tussen gemeenten en rijk (GSB3/ISV2) is aangegeven dat er van de beschikbare 7562 hectare bouwgrond

volgens berekeningen van de raad 5145 hectare (68%) nodig is voor binnenstedelijke woningbouw en slechts 136 hectare (nog geen 2%) is gereserveerd voor groen in de stad. En van die 136 hectare aan groen gaat een groot gedeelte naar één stad; Zwolle.

Ondanks het uitbrengen van de Nota Ruimte en het introduceren van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) is de betrokkenheid van de provincies bij het groen *om* de stad aan het wegebben. IPO en VNG twisten over verantwoordelijkheden en financiën. Voor de programmering van nieuw groen is per regio niet één partij aanspreekbaar. Draden komen niet bij één uitvoeringsorganisatie bij elkaar. In West-Nederland spreekt de provincie met 'een vleugel', de regio spreekt met de gemeenten, de gemeenten kijken naar elkaar. De rijksoverheid spreekt met allen afzonderlijk. En dan nog gaat vaak het ene deel van het ministerie van VROM over groen wonen *in* de stad en het andere deel over groene ruimte *om* de stad. Of de ene beleidsmedewerker van het ministerie van LNV over recreatief groen en de andere over het ILG.

De raad komt in zijn advies 'Recht op groen' tot een aantal aanbevelingen aan de betrokken partijen om de groene kwaliteit in de openbare ruimte te vergroten:

1. Kennisinstellingen maken het maatschappelijk rendement van groene kwaliteit zichtbaar.
2. Gemeenten professionaliseren hun besluitvormingsproces in relatie tot groene kwaliteit.
3. De rijksoverheid geeft actief invulling aan zijn medeverantwoordelijkheid voor de groene kwaliteit van de openbare ruimte in de stedelijke omgeving en aan het 'recht op groen' van elke burger.
4. Provincies stimuleren de stad-land relatie.
5. Implementatie van dit advies beginnen bij het 'stimuleringspunt groene kwaliteit'.

De gesprekken die de raad voerde met betrokken partijen ná het uitbrengen van het advies waren gericht op problemen die gesignaleerd werden bij de opvolging van de aanbevelingen uit het advies. In aanvulling daarop komt de raad met aanbevelingen voor de betrokken partijen om de aanbevelingen uit het advies 'Recht op groen' daadwerkelijk te realiseren. De aanbevelingen zijn onderverdeeld in aanbevelingen voor de rijksoverheid ten aanzien van het maatschappelijk debat, de rijksoverheid zelf, provincies en regio's, gemeenten en kennisinstellingen.

Aanbevelingen ten aanzien van het maatschappelijk debat

Sinds het uitbrengen van het advies 'Recht op groen' heeft de raad een serie gesprekken gevoerd met belanghebbenden bij groen; bestuurders en maatschappelijke organisaties. Uit deze gesprekken blijkt dat je als je groen wilt realiseren in een interbestuurlijke samenwerking, afspraken met elkaar moet maken om niet in goede bedoelingen te blijven steken. De raad heeft vijf punten geformuleerd als bijdrage aan het maatschappelijk debat en als toetssteen voor de uitwerking van de intentieovereenkomst die getekend is op de bestuurdersconferentie 'Steden en Rijk: groene partners'.

Partijen moeten zelf regels en afspraken partijen aangegeven

Partijen moeten zelf aangeven aan welke kaderstellende regels en afspraken ze wel én niet behoefte hebben. Explicitering van bijvoorbeeld de betekenis van groene kwaliteit wordt door de raad belangrijk geacht. In de reacties van de gemeenten op het advies 'Recht op groen' is alleen van de gemeente Den Haag bekend dat zij dit oppakken. De raad vraagt zich af wat de provincies willen. Zij vormen immers bij uitstek de organisatie die regionaal ruimtegebruik in goede banen kan leiden.

Ruimte voor experimenten

Ruimte voor experimenten is noodzakelijk om te komen tot verandering. De gemeente Den Haag en regio Haaglanden willen een experiment (proeftuin) aangaan. Ook het Stedelijk Netwerk Groningen-Assen staat hiervoor open.

Richtwaarden en indicatoren om partijen op af te rekenen

Hoewel de VNG daar geen voorstander van is vinden sommige gemeenten én partijen, verenigd in de Habitat Coalitie (onder andere Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie, Nederlandse Hartstichting, Stichting op Lemen Voeten en de Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie), streefwaarden met betrekking tot sport, spel en recreatie noodzakelijk.

Helderheid over het niet nakomen van afspraken

Helderheid over de gevolgen van het niet nakomen van afspraken is belangrijk. Wat zijn de consequenties voor partijen die de afspraken niet nakomen?

Bondgenootschappen

Bewoners en hun vertegenwoordigers hebben veel aandacht voor groen. De vorming van bondgenootschappen met belanghebbende derden zoals de Habitat Coalitie, de ANWB (die actief mee wil denken over richtwaarden voor de kwaliteit van de leefomgeving) en de NEPROM (overkoepelende organisatie van projectontwikkelaars) ligt voor de hand. De NEPROM is van mening dat de ontwikkeling van groen geen extra lasten met zich meebrengt.

Aanbevelingen ten aanzien van de rijksoverheid

In het advies 'Recht op groen' heeft de raad de rijksoverheid de volgende aanbeveling gedaan:

- De rijksoverheid geeft actief invulling aan zijn medeverantwoordelijkheid voor de groene kwaliteit van de openbare ruimte in de stedelijke omgeving en aan het 'recht op groen' van elke burger.
- Implementatie van dit advies beginnen bij het 'stimuleringspunt groene kwaliteit'.

Uit de consultatie na het uitbrengen van het advies 'Recht op groen' zijn de volgende problemen en vragen ten aanzien van de implementatie naar voren gekomen:

Groen in de stad (GIS)

In de gesprekken is de geldende invulling van de

medeverantwoordelijkheid van de rijksoverheid in het programma 'Groen in en om de stad' (GIOS) besproken. Het GIOS programma maakt onderdeel uit van het Grote Steden Beleid (GSB). Als gevolg hiervan kunnen vrijwel uitsluitend de G-31 gemeenten aanspraak maken op de gelden en ondersteuning van het GIOS programma. Individuele niet G-31 gemeenten geven aan eveneens behoefte te hebben aan een ondersteuning op het niveau van kennis en implementatie bij groen in en om de stad of het dorp. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) signaleert deze behoefte overigens niet.

Een aantal gemeenten in het oosten van het land maakt zich zorgen over het feit dat het Rijk hen geen ondersteuning biedt, omdat zij genoeg groen bezitten. Het kunnen behouden van die groene kwaliteit achten zij allerm minst zeker.

Voor de niet G-31 gemeenten zijn middelen uit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) beschikbaar bij de provincie. In dit budget staat het GIOS echter niet specifiek als component omschreven. Het onderschreven belang van het GIOS programma bereikt daarmee niet alle steden met een (potentieel) groentekort.

Groen om de stad (GOS)

In het advies 'Recht op groen' werd gesignaleerd dat de middelen uit ISV en GIOS door de steden overwegend voor groen in de stad (GIS) worden ingezet. Het belang van groen om de stad (GOS) wordt door gemeenten wel onderkend, maar vooral gezien als een opgave voor rijksoverheid en provincie. In reactie op het advies melden gemeenten dat ze voor GOS nauwelijks gelden ter beschikking hebben. Provincies hebben moeite met de realisatie van de al lang bestaande taakstelling zoals vermeld in het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en Vinac (actualisering Vinex) en zien geen of weinig mogelijkheden tot een additionele taakstelling voor GOS. De taakstelling zou veelal ten laste van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) moeten komen. De VNG heeft dit punt eerder gesignaleerd in overleg tussen rijksoverheid, IPO en VNG over de besteding van ILG-gelden. Ook de gelden die provincie Noord-Brabant (5,5 miljoen euro) en provincie Zuid-Holland eenmalig voor de komende jaren beschikbaar hebben gesteld, dekken in die provincies nog niet het jaarlijks benodigde budget. Voor Nederland als geheel is jaarlijks 20 tot 25 miljoen euro nodig.

Afstemming tussen overheden

In vele overleggen is de groenopgave aan de orde. Coördinatie tussen deze overleggen is echter zeer beperkt. Dat kan beter. Zo willen een aantal WGR+ (Wet Gemeenschappelijke Regelingen plus) regio's voor groen een regisseursrol vervullen, maar zijn onvoldoende betrokken bij het definiëren van het groenprogramma op provinciaal niveau. Dat speelt bijvoorbeeld tussen regio Haaglanden en het Zuidvleugel-overleg. Regio's hebben ook te maken met onvoldoende bereidheid tot inzet van gemeentelijke middelen. De regio Haaglanden is één van de regio's die wil zoeken naar betere afstemming voor de aanpak van de regionale groenprogrammering. Zij hebben daarbij aangegeven behoefte te hebben aan ondersteuning door de rijksoverheid, bijvoorbeeld in de vorm van een project waarin de regio meer ruimte en mogelijkheden krijgt om de regionale groenplanning aan te sturen. Het werkkterrein van groen om de stad (GOS) omvat verantwoordelijkheden van de ministeries van LNV en VROM,

provincies, regio's en gemeenten. Er bestaat een (informele) overlegstructuur voor het GOS programma, waarin ambtenaren van de ministeries van LNV en VROM participeren. Daarnaast bestaat er een GIOS-werkgroep binnen het Grote Steden Beleid.

Binnen het ISV programma van VROM bestaat een uitgesproken voorkeur tot het beperken van GIOS tot groen in de stad (GIS). Die voorkeur is ingegeven door het verschil in betrokken overheden en actoren in GIS en GOS. Ook binnen de ministeries van VROM en LNV liggen de verantwoordelijkheden voor belangrijke onderdelen uit GIOS in geheel verschillende afdelingen. Er is bij de betrokken ministeries ambtelijk geen draagvlak gevonden tot integraties van beide onderdelen van het GIOS, met uitzondering van betrokkenen bij de regionale directie van het ministerie van LNV.

De rol van terreinbeherende organisaties verdient aandacht in dit geheel. Aangezien ze verantwoordelijkheid krijgen voor het beheer en zeer deskundig zijn op het gebied van inrichting en beheer, kunnen zij door vroegtijdige betrokkenheid een grote bijdrage leveren aan ontwikkeling en realisatie van het groen. Het is zinvol om overheden te stimuleren via (financiële) regelingen deze instanties vroegtijdig te betrekken bij de invulling van het groen.

De raad adviseert de rijksoverheid voor de realisatie van het advies 'Recht op groen':

- **Afstemming te organiseren** tussen en binnen de ministeries van LNV, VROM en VWS voor groen en openbare ruimte. De betekenis van groen voor gezondheid (stress, bewegen), luchtverontreiniging, economie, natuur en leefbaarheid (inclusief cultuurhistorie) vraagt om een gecoördineerde inspanning en afstemming van groen in en om de stad. Aandacht hierbij zal ook gericht moeten zijn op een betere samenhang van het rijkskader per gebiedseenheid (regio). Voor de uitwerking geeft de raad ter overweging:
  - > een beleidsmatig 'stimuleringspunt groene kwaliteit' in te stellen;
  - > het 'recht op groen' handen en voeten te geven door kennis te genereren en actief te verspreiden;
  - > een verbreding van het GIOS-overleg als 'stimuleringspunt' met de ministeries van LNV, VROM, VWS, BZ en EZ.

Aanbevelingen ten aanzien van provincies en regio's

In het advies 'Recht op groen' heeft de raad provincie en regio de volgende aanbeveling gedaan:

- Provincies stimuleren de stad-land relatie.

Uit de consultatie na het uitbrengen van het advies 'Recht op groen' zijn de volgende problemen en vragen ten aanzien van de implementatie naar voren gekomen:

Draagvlak provincie

De provincies worden met het advies 'Recht op groen' aangesproken op hun rol voor groen om de stad (GOS) als onderdeel van de relatie stad-land. De raad heeft ervaren dat de provincies zich weinig geraakt voelen door het advies. Ze hebben niet inhoudelijk gereageerd op het

advies. Agendering via het IPO heeft van de zijde van de provincies niet geleid tot een invulling van de gespreksagenda.

Positief is de raad over het ingezette overleg tussen betrokkenen in de provincies Utrecht en Noord-Brabant en met waardering heeft de raad kennis genomen van regionale activiteiten in het stedelijk netwerk Groningen-Assen. Toch constateert de raad dat zijn advies op korte termijn niet zal leiden tot meer inzet van provincies ten behoeve van groen om de stad (GOS).

Rol van de regio

In gesprekken is gebleken dat realisatie van projecten en ideeën vooral wordt aangepakt op het niveau van de regio, het niveau waar gemeente en provincie elkaar tegenkomen. Uit gesprekken met de regio Haaglanden en de regio Netwerkstad (Twente) is gebleken dat provincies zich eerder terug lijken te trekken dan op te treden als aanjager. Bij de financiering van groene investeringen door of via de provincie Overijssel is de mogelijkheid voor investeringen in toegankelijkheid (paden etc.) verdwenen. Als oorzaak is in meerdere gesprekken de onduidelijkheid over de inzet van ILG gelden voor GOS aangegeven.

De rol van de regio's in groenrealisatie is niet helder. Afstemming met de provincie hierover is moeizaam. Regio's bezitten geen duidelijkheid over de betekenis van ILG voor regionaal groen. Regio Haaglanden illustreert het probleem van een intergemeentelijke regio die ambitieuze plannen heeft voor groen, maar daarvoor onvoldoende bevoegdheden bezit en geen heldere relatie heeft met de ministeries van VROM en LNV. De regionale groenprogrammering lijkt hierdoor versnipperd en belemmerd.

Het stedelijk netwerk Groningen-Assen heeft aangegeven dat stad-land relaties gestimuleerd zouden kunnen worden door een externe doorlichting, zoals uitgevoerd door de commissie Bakker. Een doorlichting van de plannen werkt stimulerend voor alle betrokkenen bij het plan.

De raad adviseert de rijksoverheid voor de realisatie van 'Recht op groen' ten aanzien van provincies en regio's:

- **Handvatten in ILG opnemen voor groen om de stad (GOS)** zodat de provincies de gemeenten zullen uitdagen een grotere rol in de ontwikkeling van het landelijk gebied te spelen. De provincies kunnen dan het initiatief nemen richting gemeenten voor GOS. Provincies en gemeenten dragen vervolgens samen de verantwoordelijkheid voor resultaat.
- **Mogelijk maken dat provincies een project starten** (proeftuin) gericht op de ontwikkeling van één uitvoeringsprogramma én uitvoeringsorganisatie voor het regionaal groen. Eén van de mogelijke verkenningen kan zijn in hoeverre de regio's belast kunnen worden met delen van een provinciale groenprogrammering én uitvoering. Hiermee wordt een duidelijkere verdeling van verantwoordelijkheid bereikt dan in de huidige situatie met drie uitvoeringsorganisaties (Rijk, provincie en gemeente).
- **Aanbieden van een doorlichting van gebiedgerichte samenwerkingsverbanden** in de lijn van de commissie Bakker.

Aanbevelingen ten aanzien van gemeenten

In het advies 'Recht op groen' heeft de raad gemeenten de volgende aanbeveling gedaan:

- Gemeenten professionaliseren hun besluitvormingsproces in relatie tot groene kwaliteit.

Uit de consultatie na het uitbrengen van het advies 'Recht op groen' zijn de volgende problemen en vragen ten aanzien van de implementatie naar voren gekomen:

VNG

Uit een reactie van de VNG op het advies 'Recht op groen' blijkt dat zij van opvatting is dat gemeenten zelf de gesignaleerde problematiek van de groene kwaliteit kunnen aanpakken en oplossen, onder het voorbehoud dat zij over de financiële rijksmiddelen moeten kunnen beschikken. Groen heeft volgens de VNG in de besluitvormingsprocessen al een prominente rol. De VNG geeft aan het bundelen en beschikbaar stellen door de rijksoverheid van lessons learned zeer nuttig te vinden. Een paar kleine gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan ondersteuning ten behoeve van de realisatie.

Kennisloket

In gesprekken met gemeenten buiten de G-31 en verschillende regio's is gebleken dat kennis beschikbaar of organiseerbaar is. In de praktijk ontbreekt echter één loket voor gemeenten en maatschappelijke organisaties. Zo bieden onder andere Stichting Recreatie Kennis en Informatie Centrum (KIC), het Kenniscentrum stedelijke vernieuwing (KEI), Staatsbosbeheer, Dienst Landelijk Gebeid (DLG) en Alterra kennis aan. In de praktijk kunnen vooral kleinere gemeenten niet makkelijk en snel beschikken over de noodzakelijke kennis en hulp. Een centraal kennistransferpunt lijkt wenselijk.

De raad heeft verkend wat het werkerterrein zou moeten zijn van een dergelijk kennistransferpunt. Zij concludeert daarbij dat er twee opties zijn:

1. een transferpunt voor kennis over de openbare ruimte waarin groen één van de elementen is;
2. een tweetal transferpunten, één voor de stedelijke omgeving, en één voor de landelijke omgeving.

Richtgetallen

De richtgetallen uit het advies 'Recht op groen' die ingaan op de hoeveelheden beschikbaar groen per woning leiden tot tegengestelde reacties. De VNG laat weten geen behoefte te hebben aan een dwingend verzoek van de rijksoverheid om expliciet te formuleren welke kwaliteit wordt beoogd, als verdere invulling van het richtgetal. Uit individuele reacties van ambtenaren en bestuurders van gemeenten en regio's blijkt echter dat zij wel belang hechten aan de beschikbaarheid van richtgetallen bij het maken van beleid. De raad signaleert dat er verschillende berekeningsgrondslagen bestaan voor de richtgetallen groen per woning. Het RIVM/NPB (Nationaal Plan Bureau), onderzoeksinstituut Alterra en de ANWB hanteren ieder verschillende berekeningen. Individuele gemeenten vragen nadrukkelijk om eenduidige richtgetallen. De ANWB geeft aan deel te willen nemen

in een proces om te komen tot eenduidige richtgetallen. Aandachtspunten hierbij zijn de berekeningen van Jantje Beton (behoefte aan speelplaatsen) en Nederland Actief (behoefte aan sportterreinen). Wellicht dat deze in een nieuwe berekeningsgrondslag geïntegreerd kunnen worden.

Bij beoordeling van groen vormen de groene lobben die ver buiten de stad reiken een ander aandachtspunt. In sommige berekeningsmethodieken worden deze tot het buitenstedelijk groen gerekend. Daarnaast is de binnenstedelijke ruimte die geen officiële groenbestemming heeft een aandachtspunt. Deze ruimte is 'tijdelijk' groen omdat zij (nog) geen andere bestemming heeft, maar functioneert dan vaak wel als groene ruimte.

De raad adviseert de rijksoverheid voor de realisatie van 'Recht op groen' ten aanzien van gemeenten:

- **Rijk verzoekt gemeenten dwingend zelf op expliciete wijze aan te geven welke kwaliteit wordt nagestreefd**, daarmee zelf ondermeer invulling gevend aan het richtgetal in de Nota Ruimte van 75 m² groen per woning. Hiervoor moeten dan ook de benodigde financiële middelen beschikbaar komen.
- **Gemeenten vragen het instrument van planologische bescherming** veel intensiever in te zetten om geen 'rode' prijs voor groene kwaliteit te moeten betalen.
- **Ondersteunen van gemeenten door rijksoverheid en provincie** met onafhankelijke deskundigenteams in hun rol als opdrachtgever en bij implementatie.
- **Beschikbaar stellen van lessons learned** aan gemeenten.
- **Afstemmen van door de ministeries van VROM en LNV gebruikte methodieken voor de bepaling van richtwaarden.**

Aanbevelingen ten aanzien van kenniscentra

In het advies 'Recht op groen' heeft de raad kennisinstellingen en gemeenten de volgende aanbevelingen gedaan:

- Kennisinstellingen maken het maatschappelijk rendement van groene kwaliteit zichtbaar.

Uit de consultatie na het uitbrengen van het advies 'Recht op groen' zijn de volgende problemen en vragen ten aanzien van de implementatie naar voren gekomen:

Evidence based policies

Een gedegen kwantitatieve analyse van synergie-effecten tussen gezondheid, leefkwaliteit, economie en (groene) kwaliteit van de openbare ruimte, zoals aangegeven in het advies 'Recht op groen' is maar ten dele gemaakt. Zo is bijvoorbeeld vastgesteld dat een meervoudig gebruik van groen kan bijdragen aan de gezondheid via het terugdringen van lokale luchtverontreiniging. Dit is echter gebaseerd op kwalitatieve gegevens. In veel gesprekken is gevraagd om een verdieping van de kwantitatieve gegevens om slechte investeringen te vermijden in bijvoorbeeld de bestrijding van luchtverontreiniging met groen.

Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA)

Uit overleg met de ministeries van VROM en VWS blijkt dat groen een betere plaats in de besluitvorming inneemt wanneer de waarde van groen meer inzichtelijk is. Een MKBA lijkt een geschikt instrument waarmee keuzes voor ruimtelijke ingrepen beter onderbouwd kunnen worden. Binnen de ministeries van VROM en LNV bestaat met dit instrument enige ervaring. Het ministerie van LNV heeft eerder een verkenning met betrekking tot het thema natuur uitgevoerd. Door het ministerie van VROM is bij DG Wonen en DG Ruimte aandacht besteed aan MKBA. Voor het ministerie van VWS is een beter zicht op de maatschappelijke kosten en baten van groen in het kader van de preventieve gezondheidszorg nuttig, bijvoorbeeld voor de aanpak van overgewicht bij kinderen en de betekenis van groen voor sport in het algemeen.

Kenniscentra kunnen vraag niet oppakken

De kenniscentra, zoals KIC, KEI, en het Kenniscentrum Grote Steden (KCGS) onderschrijven het advies. In de gesprekken lag daarbij het accent soms op het maatschappelijk rendement van groen en soms op groen als onderdeel van de openbare ruimte. De internationale (Europese) dimensie is ook belangrijk. Leren van andere steden en regio's vraagt om uitwisseling op het Europese niveau. Positionering van steden en regio's met groen vraagt eveneens om kennis en uitwisseling met andere landen. De kenniscentra hebben echter aangegeven dat zij voor het oppakken van deze rol op dit moment over onvoldoende middelen beschikken.

De raad adviseert de rijksoverheid voor de realisatie van 'Recht op groen' ten aanzien van kennisinstellingen:

- **Opdracht geven voor gedegen kwantitatieve analyse van synergie effecten** tussen gezondheid, leefkwaliteit, economie en (groene) kwaliteit van de openbare ruimte
- **Instellen kennistransferpunt** op het gebied van 'Groen in en om de stad' (GIOS). De nu versnipperde kennis wordt dan gebundeld. Dit transferpunt dient kennis te (laten) genereren en aan implementatievraagstukken van partijen tegemoet komen. Versterk ook de financiering van de uitwisseling van expertise over groene kwaliteiten op Europees niveau ten behoeve van gemeenten en regio's.
- **Wijzigen van programmatische aansturing van kenniscentra** zodanig dat deze ook kunnen werken ten behoeve van de kennisvraag van niet G-31 gemeenten. Versterk ook de financiering van de uitwisseling van expertise over groene kwaliteiten op Europees niveau ten behoeve van steden en regio's.
- **Kenniscentra voorzien van de benodigde middelen.**
- **Opdracht geven tot uitwerken van Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA)** gericht op de groene openbare ruimte.

Met vriendelijke groet,
Raad voor het Landelijk Gebied

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'V' followed by several horizontal strokes and a small flourish.

prof.mr. P.C.E. van Wijmen
voorzitter

Cc: De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu - Mevr. S.M.
Dekker